

ROZHOVOR S ŘEDITELEM ČC V PAŘÍŽI JIŘÍM HNILICOU

3. února 2023, Paříž

1. Co považujete za svůj dosavadní největší úspěch v rámci Vašeho mandátu?

„Já celý ten mandát považuji za jeden velký úspěch. Bez legrace - když bych se nad tím měl zamyslet, tak ono to je těžké shrnout do jedné konkrétní akce, jedné konkrétní věci, protože já si myslím že se podařilo především zásadním způsobem proměnit ducha a vyzářování Českého centra jako skutečně dynamický instituce, což považuju za obrovský úspěch, a to díky několika věcem - že jsme úplně změnili program, programový formáty a rozjel se design, rozjela se knihovna a začali jsme jiným způsobem dělat výstavy i koncerty, tím pádem máme úplně jiný publikum, a to považuju za úspěch jako z podstaty - že se vlastně proměnila, dynamizovala a modernizovala tahle instituce ve svých kamenných zdech, ale součástí toho úspěchu je i to, že jsme skutečně získali dobré renomé na kulturní pařížský scéně, to znamená, že to není jenom to, co se odehrává tady, v těch zdech, byť to považuju skutečně asi za to nejúspěšnější. Největší radost mi dělá knihovna, to je prostě taková moje skutečná radost, ale i to vyzářování potom toho, co se děje tady, ven, a někde v týhle ty interakci, že Český centrum už není jenom ta budova, která se proměnila k lepšímu, ale je to i strašně zajímavá síť partnerství – tak to považuju asi za celkově tu radost, úspěch, nevím, úspěch měří jiní, ale jako tu radost mi to určitě přináší a pociťuju v tom změnu.“

2. S jakou vizí jste nastupoval, do jaké míry se podařila naplnit?

„Já jsem si to úplně neuvědomoval, ale já jsem nastupoval skutečně jako krizovej manažer do instituce, která byla dost rozvrácená personálně - ta známá aféra Kašpara a Páleníčka zapříčinila, že tady bylo opakovaně vypisováno výběrové řízení a nikdo se do něj pořádně nepřihlásil nebo nikoho nevybrali. Aníž bych si to uvědomoval, tak jsem nastupoval do instituce, kde bylo potřeba změnit obrovský množství věcí a možná jsem to trošku i podcenil ze začátku, protože jednak na jednu stranu je vize a člověk má představy, že se mu to prostě podaří zhmotnit, a moje vize se nedala přetavit do konkrétních akcí, že jsem si představoval, že udělám tu nejvýznamnější výstavu, která tady kdy byla. Byl to určitě rok učení, co vlastně může Český centrum nabídnout, ale ta vize byla to, co jsem odpověděl možná trošku v té první části otázky - proměnit tu instituci z hloubky, vdechnout jí jiného ducha a v tom to není, těžce se to popisuje jako vize, jako nějaký program. Tahle úvodní myšlenka pak byla přetavená do programových linií, kterých máme v tuhle tu chvíli devět, takže je to vlastně obrovsky pestrý a ta vize, když o tom takhle přemýšlím, byla skutečně pokrýt českou kulturu v co nejširším komplexu a kontextu. Snažil jsem se vyjít z mý kůže historika a sociálně vědeckého pracovníka a připodobnit - nebo skutečně přiblížit českou kulturu ve všech jejích podobách místnímu publiku, a to jsem se dlouho učil, jak na to, a myslím, že se některý ty věci opravdu povedly.“

3. Jaké byly největší překážky v práci, se kterými jste se musel potýkat? (např. finance, klientela)

„Tak vnější překážky: obrovská konkurence programová v Paříži. Paříž je prostě přehlcená -v tom nejlepším slova smyslu a najít tam okýnka, otevřené dveře český kultury, je obrovsky náročný, ale to je spíš výzva než překážka, ale z hlediska programování je to potřeba skutečně mít na mysli, že to je obrovská výzva. Působí tady přes padesát kulturních zahraničních institutů, najdete tam prostě přitažlivost český kultury atd. Potom samozřejmě určitě problém byl Covid, byly stávky a s Covidem souvisí i proměna publika a chování publika. To znamená, že Český centrum mělo spíš starší publikum, lidi byli zvyklí na ty páteční koncerty, chodili pravidelně, a to se strašně proměnilo tím Covidem. Myslím, že se skutečně proměnila věková skladba i takový způsob reagování lidí. Potom bezpochyby obrovskou překážkou, jako u všech podobných institucí jako je ta naše, je personální zabezpečení, protože nás je pár, máme tady vlastně tři a půl, přepočteno na úvazky. Ale já to беру jako fakt, že to není vlastně ve výsledku překážka, to je jako konstatování, a ve chvíli, kdy chci mít ambici vést dynamický kulturní centrum, tak je potřeba s tím takhle prostě pracovat, a na to je velice důležitý získávat partnerství, takže vlastně z něčeho, co může být bráno jako překážka, tak je to spíš jen potřeba jinak promýšlet. A potom samozřejmě další překážka můžou být finance, který jsou v kulturním sektoru obrovsky podhodnocený, ale zase je to spíš výzva - jakým způsobem se pokoušet hledat finanční partnerství, jakým způsobem je možný dělat kulturu s participací publika. Jako úsměvná zkušenost, co jsem tady rychle udělal, je, že ve chvíli, kdy třeba uděláme dobrovolný vstupný, tak se pro muzikanty vybere víc, než když uděláme povinný vstupný, protože tady v Paříži, obecně ve Francii, jsou lidi zvyklí přispět na to představení, protože to jde vlastně přímo tomu umělci. V Čechách je ta situace trošičku jiná, možná se taky v tom lepším slova smyslu mění. Takže já si myslím, že překážky jsou výzva, takže spíš to vnímám, jako že to je fajn.“

4. Co byste rád ještě do konce svého funkčního období uskutečnil?

„Já jsem na tohleto kdysi někde odpovídal a došlo mi, že určitě nemá smysl chtít něco stihnout, že stejně se nic stihnout nedá. Protože toho dělám hodně, tím pádem nemůžu všechno stihnout v termínu, v jakým bych chtěl. Spíš si myslím, že než stihnout, tak jsem ve fázi reflexe toho, těch věcí, který tady vznikly, měly by být nějak jako perenizovaný, udržitelný. Co z toho je založený na mých osobních vazbách, mých radostech, protože ta práce mě naplňuje radostí, a co z toho mají být programový formáty, které jsou udržitelné do budoucnosti. Jestli bych chtěl něco stihnout, tak je spíš přesvědčit ty všechny, co přijdou potom, že věci, kterým věřím, mají programovou budoucnost. Na prvním místě jsou to rezidence, to znamená tenhle prostor vlastně systematicky poskytoval zázemí k večerním akcím, ke koncertům, výstavám, atd., ale přes den zel prázdnotou, a myslím, že se podařilo sem dostat kulturu určitě dvanáct hodin denně - od rána se tady (třeba v Janáčkově sále) často zkouší, v knihovně máme několik divadelních souborů, podporujeme český výtvarný umělce, vůbec český kumštýře na různých rezidencích jinde ve Francii, takže tohleto si myslím, že když se skutečně potvrdí - že má smysl podporovat umělce, aby jezdili tvořit do Českého centra, tak to jenom přitáhne nové publikum, nové nápady, nové lidi, který s tou institucí budou spojený. A to považuju za jednu věc, kterou bych chtěl

opravdu i smluvně zajistit a nějakým způsobem kodifikovat, že by se udržela regionální spolupráce, protože ty rezidence ve Francii existují všude. Pak si myslím, že obrovsky perspektivní je ta knihovna jako tvůrčí prostor, divadelní scéna, literární čtení, ale i jako taková živá paměť - že vlastně všechno, co tady vychází z překladu, tak tam máme uložený, prezentujeme, a vlastně v horizontu třeba nejbližších pěti až deseti let může vzniknout naprosto výjimečná česká knihovna v zahraničí, která zase bude přitahovat pozornost nakladatelského světa, budou vydávat novou knížku a tady si budou moct najít všechny ty starší vydání, něco takového české kultuře dlouhodobě chybí. A pak věřím té loutkové scéně, kterou jsme vytvořili, protože česká loutka je památka UNESCO, ale současně nemá mezinárodní scénu, a ta Paříž a tady ten prostor by jí mohl postupně vytvořit. Jazz bude fungovat vždycky, což je dobře. A potom bych strašně chtěl, aby se tady udržel design, protože užité umění a design na recepci Českého centra v tom ConceptStoru, který jsme vytvořili, je skutečně něco, co obrovsky zkvalitativnilo ten prostor, přitáhl úplně jinou pozornost a zdesetinásobilo návštěvnost Českého centra, takže si myslím, že jestli tahleta pětice věcí zůstane, tak budu spokojen, ale jestli bych chtěl něco stihnout, chtěl bych si ještě udělat nějakou radost.“

5. Jaká je věková kategorie, národnost klientů a Vaše cílová skupina? (národnost, věk)

„My si nevedeme statistiky, respektive my jsme začali vést statistiky jenom na množství, tzn. čárkujeme příchodivši do Českého centra, abychom si udělali nějakou představu, a pak se nakonec ukáže, že když venku prší, tak nepřijdou lidé, a když je hezky, tak jich přijde hodně, a je úplně jedno, co je na programu. Závisí na vnějších podmínkách – hraje se fotbal, tak tady prostě není ani noha, i kdybychom nabídli tu nejlepší diskuzi, která tady kdy byla (myšleno trochu ironicky). Já o tom přemýšlím jako všichni ředitelé všech kulturních institucí a mám pocit, že to je otázka, která nikdy nebude zodpovězena, protože ve chvíli, kdy nabydu dojmu, že nám na naše koncerty začali chodit lidé tak, jak jsem si představoval, máme tady prostě nějakých já nevím šedesát lidí na koncert, tak se pak najednou stane něco, co to úplně promění a najednou sem prostě nepřijde nikdo. Jinými slovy chci říct, že to publikum nikdy není definitivně získané a je to vlastně neustálá, nikdy nekončící snaha, úsilí, nové nápady, jak sem publikum přitáhnout, protože to co je důležité - jsou akce, kdy může být sto lidí, a mám z toho menší pocit úspěšnosti, jako akce, kdy tady skutečně zorganizujeme představení nějakého divadelního českého souboru, přijdou sem dva ředitelé zajímavých divadel, který je napříště naprogramují na turné, takže publikum, na které cílíme, musí být stejně tak pestré, jako program, který nabízíme. Každý ten programový okamžik má svoje jiné cílové publikum, a to publikum není nikdy definitivně získané. Máme spoustu fanoušků na Facebooku, ale stejně jich vlastně nemáme tolik. Možná Facebook, sociální síť, to je jediný publikum, který jsme schopni sledovat – odkud a kam přichází, je tam spousta lidí ze zahraničí – jak z Čech, tak třeba i z USA atd., ale to pak není to samé publikum, co k nám chodí, takže publikum je skutečně neuvěřitelně velká neznámá neživá hmota, se kterou je potřeba pořád být nějakým způsobem v kontaktu a stále ukazovat, že máme co nabídnout. Ona totiž je to taková sněhová koule – čím dynamičtější instituce vytváříte, tím víc mají lidé zájem tam přijít jen tak ze zvědavosti, a to, co funguje, jsou průsečíky, kdy se nám podaří dělat věci s Francouzi, tzn. ten projekt Net Gallery, kdy vystavujeme českého a francouzského umělce, tak sem přijdou prostě ti, kteří znají toho Francouze a objeví Čecha a tomu věřím, že může fungovat. Potom samozřejmě všichni cílíme

na mladý lidi, všichni cílíme na nové publikum, pořád dokola se tahleta mantra opakuje, ale myslím si, že tady mají mít prostor i ti starší lidé, proč by neměly být koncerty vážné hudby atd. Takže každá programová linie, každá ta programová událost, kterou děláme, si vyžaduje reflexi o publiku, a je to neuvěřitelně živá hmota a nikdy nekončící snaha získat nového diváka. S tím, že naše cílová skupina určitě nejsou pouze krajané, jinými slovy nejsme Český dům nebo tzv. Česká hospoda pro Čechy, ale podle mé vize jsme kulturní institucí, která má co nabídnout ve veškeré konkurenci v Paříži s tím, že se tam to češství může zrcadlit ve spousta zajímavý formátech.“

6. Co Vás během funkčního období překvapilo příjemně/nepříjemně. (Projekty, úspěšnost)

„Určitě mě zaskočila ta strašná kulturní pestrost a bohatství Paříže, to je prostě neuvěřitelná věc, na to jsem rozhodně nebyl připraven, do jak obrovského oceánu ta naše malá kapka může zapadnout. Vlastně jsem to čekat mohl, ale překvapilo mě to. Když jsem sem nastoupil, a to hrozně rád říkám, tak plný entuziasmu, nadšení a setkával se s jedním francouzským partnerem, který mi říká, že v Paříži je 1250 kulturních akcí denně a dělat v takovýhle pestrý louce kulturu znamená, že „nečekej, že ti budou chodit lidi, musíš to prostě sám nějak vymyslet, aby to publikum sem začalo chodit“, takže to mě určitě obrovsky překvapilo a přišlo mi jako velká výzva. Já jsem optimista, tak já jako vlastně překážky jsem všechny překonal a ano, možná, když bych se nad sebou měl zamyslet, tak si říkám, že mě překvapilo, jak moc mě to baví a jak moc vlastně mě to baví v tom slova smyslu, že - asi je to asi pro všechny lidi, kteří v kultuře takhle pracují, stejný, že se z práce stal způsob života a že jsem naprosto přestal odlišovat a počítat to, kde ta práce končí a začíná - prostě můj soukromej čas, protože to mě možná znovu překvapilo nejvíc, jak moc mě ta práce pohltila v tom nejlepší slova smyslu, jak mě vlastně obohatila.“

7. Jak náročné je z Vašeho pohledu navazovat spolupráce s francouzskými institucemi?

„To mě potěšilo obrovsky, jak dobrý jméno má česká kultura ve Francii. To je radost, protože - to neplatí všude, neplatí to o všech Francouzích, bavíme se o hráčích kulturní politiky nebo těch představitelích kulturních institucí - prostě kamkoliv přijdete a řeknete, že prezentujete českou kulturu, tak vám okamžitě začnou naskakovat jména spisovatelů, hudebních skladatelů - ten étos disentu Václava Havla a samizdatu a vlastně takový jako svobodný kultury, to je furt přítomný. To pomijím Prahu a jejich kulturní kapitál, prostě jednoho z nejkrásnějších měst a kulturních křižovatek Evropy, strašně dobře se s tím pracuje, protože už jsou jako předotevřený dvířka do spousta prostředí. Veliká výstava Toyen, úspěch Kupkovy výstavy, Mucha - nejnavštěvovanější výstava po Chagallovi v Musée du Luxembourg, to jsou jenom doklady toho, že česká kultura tady má dobrej zvuk. A když pomineme Paříž, tak přijdete do jiných velkých měst a máte tam stopy české kultury, často tradiční, často to funguje přes velký jména, ale asi je to běžný a normální. Takže v tomto kontextu jsou ty dveře předotevřený a hrajeme hrozně zajímavou roli pro regionální instituce, protože třeba naše webový stránky, náš newsletter jsou skutečně, myslím si, jako takový ty referenční okamžiky, kdy se vyšle signál “z český kultury se

ve Francii děje tohle” a často jsme, bohužel někdy pozdě, ale často jsme oslovováni, já nevím... třeba opera v Rennes se na nás teď obrátila k vytvoření partnerství, když se tam bude programovat česká hudba - jako že se bude, oni rozvíjí nějakou spolupráci potom s Národním divadlem, takže by se to objevovalo u nás a naše publikum pak může mít třeba preferenční vstupenky a to je hrozně zajímavý, a to jsou úplně takové důstojné formy spolupráce. Horší je to tam, a tam na to narážíme, když jsme považováni za bohatou instituci, pro kterou není problém podpořit... já nevím, příjezd českýho umělce ve vyšších částkách... nebo Toyen, to jsou to jsou desetitisíce, statisíce euro, který samozřejmě jsou reálný hodnoty těchto akcí. A tam jsme naprosto chudým příbuzným, a to považuju za chybu. Je to v konstatování, je to fakt, a samozřejmě ve chvíli, kdy se na nás obrátí takhle velké instituce, tak naše role je marginální, a tam naopak potom můžeme hrát zajímavou roli doprovodného programu, což je funkční a dobře to fungovalo třeba s Toyen, že jsme produkovali jedno divadelní představení, že jsme vyprodukovali jedno video do té expozice, ale zorganizovat podobnou výstavu, nebo na ni důstojně finančně přispět, je absolutně mimo naše možnosti. Nehledě na to, že tyhle věci se programují čtyři až šest let dopředu, a to je trošku mimo funkční období jakýhokoliv ředitele. Až budu odcházet, tak máme už některý projekty naprogramovaný třeba na rok 2026, což jsou nápady, ty projekty budou a pak jen otázka, jaký budou rozpočty a jak se rozhodne ten nástupce do toho ty peníze dál vkládat, ale to jsou skutečně už smysluplně plánované akce roky dopředu.“

8. V čem si myslíte, že je České centrum v Paříži výjimečné oproti jiným zemím?

„Zásadní věc, která je podle mě podceňovaná, ale myslím, že se k tomu postupně dožívá, a to jsou ty neuvěřitelný prostorový možnosti – že Český centrum v Paříži je tak dokonale umístěný, to je prostě dar, naprostý dar. Nejenom, že Paříž má symbolický kapitál, je to kulturní metropole, můžeme si říct o tom, že pro některý sféry kultury, já nevím - soudobý umění a podobně, výtvarný umění, to třeba není metropole světová, protože prostě všechno se komplikuje atd., můžeme si říct že ulice Bonaparte je už spíš turistická - turistický skleník, už to není jako živá čtvrť kulturních aktivit, jako je třeba pořád Marais, ale ta symbióza – SciencesPo, Beaux-Arts hned vedle nás, Sorbonna nedaleko, všechny velký muzea v okolí - to je tak dokonalý sousedství, se Saint-Germain-des-Prés a tradicí jazzu tady. Do tohoto domu chodil Arthur Rimbaud (samozřejmě ne do Českýho centra, do těch předchůdců), ale to je prostě tak obrovský kulturní symbolický kapitál, který myslím, že naprosto dokonale ten génus loci Českého centra v Paříži odlišuje od všeho ostatního, co jiný Český centra mají. A je potřeba s tím jenom kreativně pracovat, protože to je výjimečný.“

9. Ve kterém ohledu se Vám zdá, že je propagace Českým centrem nejsilnější – literatura/hudba/design...

„Naše ústředí vlastně nechává – a to považuju za pozitivní, nechává obrovskou míru svobody těm jednotlivým centrům. Programují podle toho, jak cítí, že to dává smysl s tím, že existuje celá řada tzv. síťových projektů, což jsou projekty sdílený napříč tou sítí center. To považuju za strašně zajímavou věc, což umožnil Covid, protože v tom virtuálním prostoru byly ty centra nuceny se opravdu hodně spojovat a v tu chvíli ty síťové projekty ukazují na určitý směřování,

a to směřování je obecný ve smyslu důrazu na klíčové otázky současnosti - environmentální věci, kultura jako společenství. Myslím, že úplně nová rovina je vnímat Český centrum jako kulturní Český centrum v Paříži, který obohacuje místní komunitu, což je naše cílové publikum. Proto např. spolupráce s místní konzervatoří, zveme sem místní lidušku na svátek hudby jednadvacátého června a přijdou sem všichni rodiče těch dětí, protože bydlí tady v okolí. A to si myslím, že je jako výrazný a zajímavý posun - environmentální věci, společensky zodpovědný věci, udržitelnost a taková, a to si taky myslím, že novinka, důraz na inovaci, vědu a kreativní průmysly, a to si myslím, že třeba v Paříži aplikujeme mnohem míň, o vědu - tak, jako to dělají např. v Londýně nebo v Berlíně, tak se nám sem nedaří vůbec dostat, máme jiný typ publika - orientovaného spíš na literaturu, na divadlo, na kulturu, na soudobý tanec, výtvarné umění... to všechno sem dokážu nějakým způsobem, myslím si že dobře, dostat, ale třeba skutečně startupové věci, umělý intelligence, gaming a podobný záležitosti - tak, jako to dělají v Bruselu velice dobře - tak na to se mi teda publikum zatím nepodařilo získat. Tzn. existují z ústředí opravdu ty síťové projekty, ty, co se třeba teď dělaly za předsednictví, které myslím, že je věc budoucnosti, jakým způsobem se dá koordinovat česká kulturní politika do zahraničí. V té koordinaci pociťuju velkou sílu a trošku jsem vyjmenoval ten rejstřík, faktem je, že Český centrum v Paříži je spíš jako tradiční kulturní instituce v těch tradičních podobách kultury, literatura sem patří. A zkoušeli jsme dělat ty věci jinak a v tom pociťuju zatím výzvu, že je možný sem vnést ještě nové prvky zaměřené právě na tyto vyjmenované věci. Ještě jedna zajímavá věc, to, co jsem vyjmenoval, tak když to potom srovnávám s jinými kulturními centry, který tady v Paříži fungují, tak ten důraz na to, že se v podstatě dělá už jenom soudobá kultura, už se nechávají veškerý kulturní tradice stranou - folklór počínaje a hudbou devatenáctého století konče - a věnuje se ta pozornost opravdu tomu kreativnímu prostoru, kde má vznikat soudobá kultura. Podívejte se na to, co dělá Brusel, to, co budou dělat Švýcaři, až se renovují, a to, co dělá částečně irský kulturní centrum a kanadský centrum. Je vidět, že ta soudobá kultura, ta soudobost, ta současnost se vetkává jako důležitý argument k existenci kulturních institucí jako takový. Sečteno podtrženo, neexistují nařízení, čemu by se ty instituce měly věnovat, existují zajímavý programový materiály našeho ústředí, který v různých podobách jsou potom aplikovaný do těch jednotlivých kulturních center, a ty centra potom trošku tradičně z nějaké setrvačnosti - zcela logicky - naprogramují to, co u nich funguje, a nové formáty se do toho dostávají s velkou mírou představivosti těch jednotlivých ředitelů a myslím si, že po mně přijde někdo, kdo bude mít určitě výborný nápady, jak sem dostat nové témata, který třeba jsou úplně mimo moje uvažování. Některým třeba nevěřím a jiný tedy třeba uspějou.“

10. V čem spočívá spolupráce s Francouzským instutem v Praze?

„Spolupráce určitě probíhá a já myslím, že mám výborný vztahy s mými kolegy z Francouzskýho institutu v Praze a měl jsem je předtím, než jsem sem nastoupil, a máme pořád, a strašně to tomu pomáhá. My si jednou za čtvrt, půl roku voláme, a říkáme si, co se u nás děje, co se děje tam, a nějakým způsobem se informujeme. To je první věc, která je dobrá. Potom jsme našli opravdu průsečík v těch rezidencích, protože Francouzský institut je schopen podporovat finančně nejenom studenty, kteří vyjíždějí jako stipendisti, ale i umělce, kteří nově vyjíždí jako stipendisti - třeba na Cité internationale des arts, nesmírně důležitou a zajímavou instituci. A oni platí část, protože mohou třeba zaplatit peníze, který mohou být určený na život,

to my nemůžeme, honoráře úplně platit nemůžeme, ale můžeme třeba platit cestu a můžeme jiným způsobem přispívat. Dohromady jsme takhle třeba koncipovali ten projekt Net Gallery a už jsme podpořili minimálně dva, nebo tři rezidenty na Cité international des arts, a to je prostě jedinečný. A potom jsme se každý rok podělili o nějaký veliký projekt, festival MOVE, který se dělal částečně v Čechách a potom částečně ve Francii, takže to je takový nějaký pomyslný předávání štafety. Nemůžeme úplně programovat společně, protože zájmy obou těch institucí jsou jiné. Francie prezentuje svoji kulturu v ČR, ČR prezentuje svoji kulturu zase tady, takže tam se nepotkáváme, ale myslím si, že si výborně nahráváme některý nápady - teď projekce Kunderova nového dokumentu Jarmily Buzkové před týdnem v Praze, příští týden tady, to je krásná ukázka toho dialogu. Klíčový je, aby se ty instituce informovaly a věděly o tom, co se chystá, protože různé sdílení informací a projektů a těch nápadů je hrozně důležitý.“